

گام اول در روزنامه‌نگاری

● محبوبه آذر خیل
کارشناس ارشد علوم ارتباطات

از بر خورد افراد و گروه‌ها را کاهش می‌دهد.» این مطلب بخشی از مقدمه کتاب گام اول در روزنامه‌نگاری (روزنامه دیواری) است. این کتاب مشتمل بر چهار فصل با عناوین کلیات، ترکیب نشریه، محتوای نشریه و ساختار نشریه است و نویسنده در این کتاب تلاش دارد که با تبیین جایگاه روزنامه دیواری و نحوه تهیه این نوع نشریه را تا حدودی برای مخاطبان نوجوان تشریح کند. در این راستا نویسنده در فصل اول پس از مقدمه‌ای کوتاه به تاریخچه پیدایش روزنامه می‌پردازد و پس از آن از نشریه دیواری به مثابه یک رسانه مهم یاد می‌کند. وی در بخش تاریخچه پیدایش روزنامه می‌نویسد: اغلب پژوهشگران حیطه تاریخ روزنامه‌نگاری «کتادیورنا» را نخستین نشریه‌ای می‌دانند که با سبک و ویژگی‌های ابتدایی روزنامه‌نگاری امروزی در قرن ۶۰ قبل از میلاد تهیه می‌شده است. در ادامه این بخش آمده است: این نشریه از جانب «ژولیوس سزار» کنسول روم به صورت نشریه‌ای دیواری منتشر و اخبار و اطلاعات مربوط به جشن‌ها جشنواره‌ها، نبردها و اعلامیه‌های دوستی، در آن منعکس می‌شد و در مکان‌هایی نصب می‌شد که به راحتی در دسترس همگان قرار می‌گرفت. نویسنده در پایان این بخش نتیجه می‌گیرد که روزنامه دیواری به عنوان یک رسانه گروهی نقش اطلاع‌رسانی خود را در جهان آغاز کرده و پس از طی مراحل مختلف و تکمیلی به شکل امروزی درآمده است. به تعبیر دیگر می‌توان گفت که رسانه‌های جمعی دیگر از قبیل روزنامه، مجلات از نشریه دیواری تولد یافته و در حال پیمودن مراحل رشد خود به مرحله امروزی رسیده‌اند. نگارنده هم‌چنین در ادامه فصل اول کتاب به بحث در مورد انواع نشریه دیواری می‌پردازد. نویسنده بر این اعتقاد است که نشریه دیواری به لحاظ «شیوه تهیه» به دو صورت «حرفه‌ای» و «غیر حرفه‌ای» در اختیار مردم قرار می‌گیرد که انواع روزنامه‌ها و مجلات را می‌توان در زمره نشریات «حرفه‌ای» و روزنامه دیواری

■ احمد عابدینی. گام اول در روزنامه‌نگاری (روزنامه دیواری)، با همکاری غلامرضا حمیدزاده، تهران، انتشارات عابد، ۱۳۸۲، چاپ دوم، ۱۰۰ صفحه، رقعی.

«نشریه دیواری مجموعه‌ای از هنرهاست. نقاشی، طراحی، خطاطی و نویسندگی از جمله هنرهایی هستند که به روزنامه دیواری جلوه‌ای خاص می‌دهند و این رسانه کوچک ولی پراهمیت را از سایر رسانه‌های گروهی متمایز می‌سازد.» «تهیه و انتشار روزنامه دیواری به این سبب که یک کار گروهی است، باعث تقویت روحیه مشارکت، همکاری و هماهنگی می‌شود و توانایی تحمل عقاید و نظریات دیگران را بالا می‌برد و علاقه‌مندی به زندگی اجتماعی را در تک تک اعضای گروه موجب شده و مشکلات ناشی

کتاب را به خود اختصاص داده است به بحث محتوایی در تهیه روزنامه دیواری پرداخته است. در ابتدای این فصل در مبحثی کوتاه دو مقوله «مقاله» و «سرمقاله» برای مخاطبان تعریف شده است و در ادامه نویسنده تلاش دارد مفاهیمی اساسی در کار روزنامه نگاری همچون تعریف خبر، عناصر خبر، اصول و قواعد خبرنگاری و تیترونیسی را تشریح کند. این درحالی است که بسیاری از مباحث مهم در زمینه نگارش خبر همچون سبک های مختلف خبرنگاری، صفات یا ویژگی های خبرنگاری و اصول نگارش تیترونیسی در ادامه این فصل به شکل عجولانه و مبتنی بر کتاب ها و منابع موجود در زمینه روزنامه نگاری به اختصار آورده شده است. همچنین این فصل، دو مبحث مهم در کار روزنامه نگاری یعنی «گزارش نویسی و انواع آن» و «مصاحبه» را در خود گنجانده است. آنچه که بیش از هر چیزی فصل سوم کتاب گام اول در روزنامه نگاری (روزنامه دیواری) را از دیگر فصول متمایز می کند تغییر نحوه و سبک نگارش این فصل است. از آنجا که نویسنده در فصل سوم کتاب به بحث محتوایی در مورد روزنامه نگاری پرداخته است بیشتر مطالب این فصل مبتنی بر مقولاتی است که پیش از این اندیشمندان علوم ارتباطات در کتاب های مختلف روزنامه نگاری برای دانشجویان و دانش پژوهان رشته های روزنامه نگاری منتشر کرده اند. این در حالی است که زبان و سبک نگارش انتخاب شده برای این فصل که

راجزو نشریات «غیر حرفه ای» به حساب آورد ولی از جهت «نوع» آن، یعنی رسانه جمعی یا انفرادی بودن، هم ردیف سایر نشریات، نظیر روزنامه ها، مجلات، هفته نامه ها قرار می گیرد. در ادامه نگارنده کتاب، نشریات دیواری را از نظر نوع، هدف و اینکه عمده مطالب آن ها حول چه موضوع و محوری متمرکز است به نشریات خاص (موضوعی) مثل نشریات مذهبی، سیاسی، اجتماعی، علمی، هنری و غیره و نشریات عام (ترکیبی) که محتوای این نشریات ترکیبی از نشریات موضوعی است تقسیم بندی می کند. براین اساس نشریه دیواری از لحاظ روش و طریقه ساخت نیز به انواع مختلفی شامل «ساده و معمولی»، «کولاژ» (بریده جراید) و «فانتزی» (تخیلی، رویایی یا سلیقه ای) تقسیم بندی می شود.

فصل دوم

این بخش از کتاب گام اول در روزنامه نگاری (روزنامه دیواری) اختصاص به سرفصل هایی همچون «کادربندی»، «ستون بندی»، «نقاشی و تصویر» «اسم و نشان»، «خوشنویسی»، «صفحه آرای»، «رنگ آمیزی» و «انتخاب عکس» دارد. نگارنده در این فصل در مورد ساختار تهیه یک نشریه دیواری و ترکیب نشریه دیواری توضیحاتی را ارائه می کند.

فصل سوم

این درحالی است که نویسنده در فصل سوم که پر حجم ترین بخش

می‌کنیم که همراه با ذکر مفاهیم، مثال‌های کاربردی برای نوجوانان ارائه شود. ناگفته نپیداست که ذکر مثال بخصوص برای درک ویژه قشر سنی نوجوان از مباحث گسترده روزنامه‌نگاری بسیار لازم و ضروری است. علاوه بر این یکی از مهم‌ترین بخش‌ها که همان نگارش عددنویسی در کار خبر است در این کتاب مورد بی‌مهری و بی‌توجهی نویسنده قرار گرفته است. لازم به ذکر است با وجود تاکید نویسنده بر جذابیت‌های شکل روزنامه - دیواری در جذب مخاطب، تصاویر منتشر شده در صفحات روی و پشت جلد کتاب گام اول در روزنامه‌نگاری (روزنامه دیواری) خالی از هر گونه جذابیت برای مخاطبان نوجوان است. این در حالی است که یک کتاب با موضوع روزنامه‌نگاری و نشریات، حداقل باید استانداردهای مربوط به نحوه چاپ یک نشریه را دارا باشد. در حالی که نه تنها تصاویر به‌کار گرفته برای صفحه روی جلد جذابیت لازم را ندارد، بلکه در صفحات پشت جلد نیز شاهد فضای خالی و سفید هستیم که شاید بهتر بود مباحث مهمی از کتاب و یا حداقل بیوگرافی نویسنده در این فضا آورده می‌شد. با این حال کتاب گام اول در روزنامه‌نگاری (روزنامه دیواری) با وجود همه مسایل گفته شده است یکی از معدود کتاب‌های روزنامه‌نگاری است که ویژه نوجوانان منتشر شده است و شاید بهتر بگوییم اولین گام است. از این رو تلاش نویسنده و همکاران قابل توجه است، ولی خوشبختانه امید این است که آخرین گام در امر انتشار کتاب برای نوجوانان در عرصه روزنامه‌نگاری نباشد.

یکی از مهم‌ترین بخش‌ها برای علاقه‌مندان به انتشار نشریه دیواری شمرده می‌شود مناسب شرایط سنی و دانش و بینش یک نوجوان نیست.

فصل چهارم

در فصل چهارم کتاب به ساختار نشریه دیواری پرداخته شده است. در این فصل در ابتدا به شرح وظایف سرگروه، سردبیر، نویسنده، طراح و گرافیک و گزارشگر در یک نشریه دیواری اشاره شده است. در ادامه این فصل نکاتی در خصوص شیوه‌های جذب خوانندگان به صورت مختصر آورده شده است. نویسنده در این فصل، جذابیت کل نشریه دیواری، ارتقای سطح کیفی مطالب، بهره‌گیری از نوشته‌ها و آثار خوانندگان، طرح مسابقه و نصب نشریه دیواری در محل مناسب را از مهم‌ترین شیوه‌های جذب خواننده برای هر نشریه دیواری اعلام کرده است. البته مباحث مطرح شده در این فصل با توجه به اینکه نشریه دیواری برای اقشار نوجوان در مدارس کاربرد بیشتری دارد حائز اهمیت است، ولی مباحث مطرح شده کافی نیست و به صورت کاملاً خلاصه و در سطح محدود طرح شده است. از سوی دیگر ویرایش نامناسب کتاب، عدم به‌کارگیری درست علائم نشانه‌گذاری صفحه‌آرایی ناهماهنگ برخی از صفحات و وجود صفحات سفید در بین صفحات داخلی کتاب از دیگر اشکالات ویرایشی کتاب است. هم‌چنین در فصولی که به بحث‌های تخصصی در مورد خبر، گزارش و مصاحبه پرداخته شده است کمتر مشاهده